

Embuild

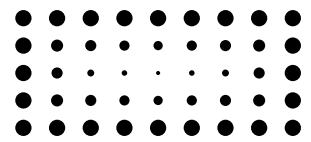
**SAMEN BETER BOUWEN
VOOR EEN DUURZAME TOEKOMST
IN EUROPA**

www.samenbeterbouwen.be

Progress. Together.

Embuild

Inhoudstafel

Voorwoord	4
De uitdagingen van de bouw in enkele cijfers	6
1. De bouwsector als dienstverlener om klimaatvraagstukken op te lossen	8
2. De competitiviteit van de sector garanderen dankzij gezonde concurrentievoorwaarden	14
3. Overheidsinvesteringen voor betaalbare en duurzame woningen en infrastructuren	18

PROGRESS. TOGETHER.

Voorwoord

De wereld verandert snel. Hij is onderhevig aan talrijke technologische innovaties, toenemende klimaatrampen en zorgwekkende wereldwijde conflicten. Deze veranderingen moeten leiden tot mogelijkheden voor positieve veranderingen in onze economie en samenleving.

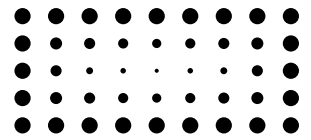
Het is een ambitieuze maar noodzakelijke uitdaging om zich snel en tijdig aan deze uitdagingen aan te passen. In dat opzicht zullen de Europese, federale en regionale verkiezingen in juni 2024 van cruciaal belang zijn om inspiratie te verschaffen voor de toekomst die we willen creëren in Europa, in België en in onze drie gewesten. De bouw- en installatiesector moet een sleutelrol spelen in de toekomst die we samen gaan creëren. Hij is meer dan ooit innovatief en duurzaam: hij maakt gebruik van veel

nieuwe technologieën en geavanceerde technieken, zet nieuwe gebouwen neer en voert duurzame renovaties uit, digitaliseert, maakt zijn bouwplaatsen veiliger en kent een grote verscheidenheid aan bedrijven en personeel.

Onze sector bouwt letterlijk en figuurlijk aan een duurzame toekomst voor onze samenleving.

Embuild is zich ten volle bewust van de cruciale en maatschappelijke rol die de bouw- en installatiesector speelt in de klimaattransitie, in de bouw en renovatie van onze infrastructuur, in het scheppen van aantrekkelijke banen, en in het tot stand brengen van welvaart.

Daarom heeft Embuild vijf memoranda opgesteld, één voor elk bestuursniveau (Europees, federaal, Vlaams, Waals en Brussels), om de oplossingen van de bouw voor een duurzame toekomst voor te stellen.

Embuild

THE BELGIAN CONSTRUCTION
ASSOCIATION

In zijn 5 memoranda streeft Embuild de volgende 4 algemene doelstellingen na:

01 Meer overheidsinvesteringen: Onze infrastructuur is verouderd en is niet toekomstbestendig. Deze situatie is het gevolg van een systematisch gebrek aan overheidsinvesteringen op alle bestuursniveaus sinds de jaren 1980. In 2022 heeft België 2,7% van zijn bbp uitgegeven aan overheidsinvesteringen, terwijl het Europees gemiddelde 3,2% bedroeg en terwijl onze buurlanden nog beter deden. Nederland investeerde 3,2% van zijn bbp, Frankrijk 3,7% en Luxemburg 4,1%. We moeten dus dringend een inhaalslag maken. Daarom roept Embuild op tot een ambitieuze algemene investeringsnorm voor heel België van ten minste 4% van het bbp in 2029 en 5% van het bbp in 2034.

02 Een beleid dat duurzame en betaalbare woningen bevordert: Huisvesting wordt steeds duurder, zowel om een nieuwe of gerenoveerde woning te kopen als om te huren. Bovendien maakt de noodzaak om ons vervallen woningbestand zo snel mogelijk duurzaam te maken het nog moeilijker om je een woning te veroorloven. De Europese klimaatdoelstellingen om de CO₂-uitstoot tegen 2030 met 55% te verminderen, betekenen dat we het tempo waarin we onze woningen renoveren minstens moeten verdrievoudigen. Dit zal leiden tot een verdere stijging van de huisvestingskosten. Er moeten oplossingen worden voorgesteld: fiscale en financiële prikkels moeten goed worden bepaald en er moet een passend regelgevingskader worden vastgesteld om de financiering te vergemakkelijken, de kosten te helpen beheersen, de doorlooptijden te verkorten, enz.

03 Aantrekkelijke jobs in de bouw: Het opvoeren van de overheidsinvesteringen en de omschakeling naar duurzame en betaalbare huisvesting bieden een aanzienlijk potentieel voor banen in de bouwsector. Om dit potentieel te kunnen benutten, moet aan twee voorwaarden worden voldaan: de loonkosten van werknemers moeten voldoende concurrerend zijn en de

nodige arbeidskrachten moeten beschikbaar zijn. De loonhandicap moet worden weggewerkt als we het risico op sociale dumping verder willen beperken en de kansen willen verhogen om het banenpotentieel om te zetten in echte jobs in de Belgische bouwsector. Om beschikbaar talent aan te trekken naar de bouwsector moet de overheid meer doen om inactieve mensen te activeren en onderwijs en opleidingen te verbeteren volgens de behoeften van de bouwsector.

04 Een toekomstgerichte bouwketen: De traditionele bouwketen, gebaseerd op projecten en uitvoering in opeenvolgende fasen, is de laatste jaren aanzienlijk veranderd, onder andere door digitale toepassingen (BIM, drones, 3D, virtual reality, enz.) maar ook door een groot aantal andere innovaties op het gebied van materialen, materieel, processen, enz. De rol van de 3 onderzoekscentra van de sector Buildwise, Volta en het Opzoekingscentrum voor de Wegenbouw is, in dit opzicht, van fundamenteel belang. Deze ontwikkelingen zullen de bouwketen efficiënter maken. Deze toekomstgerichte bouwketen heeft ook een ondersteunend beleid nodig. Daarom roept Embuild de relevante overheden op om de nodige wijzigingen in de regelgeving aan te brengen en innovatie en de drie onderzoekscentra van de sector op passende wijze te ondersteunen.

Dit memorandum gaat over de Europese voorstellen van de bouw- en installatiesector.

Informatie over het federale memorandum en de drie gewestelijke memoranda kan worden geraadpleegd op de website www.samenbeterbouwen.be.

Veel leesplezier!

Niko Demeester
Gedelegeerd bestuurder Embuild

Thomas Scorier
Voorzitter Embuild

De uitdagingen van de bouw in enkele cijfers

De bouw is een sleutelsector van de Europese economie die de belangrijkste actuele kwesties concreetiseert: ecologische transitie, industriële onafhankelijkheid, koopkracht van de burger.

De bouwsector is inderdaad een van de hoofdrolspelers in de Europese Unie. Maar liefst 11,6% van de middelen van de economie gaat naar investeringen in de bouw, terwijl de uitvoering van bouwwerken 5,6% van de toegevoegde waarde van de EU-27 genereert. De sector biedt alleen al in de vorm van directe banen werk aan meer dan 14 miljoen mensen, d.w.z. 6,7% van de totale werkgelegenheid. Er zijn ook 3,7 miljoen ondernemingen in de bouwsector (waarvan 94% micro-ondernemingen), die 12,2% van alle Europese ondernemingen vertegenwoordigen. De prestaties van bouwbedrijven zijn daarom van cruciaal belang voor de werkgelegenheid en de economische stabiliteit van de Europese Unie.

De bouwsector levert ook een belangrijke bijdrage aan de ecologische transitie. Het milieueffect van gebouwen kan immers niet worden genegeerd. Gebouwen zijn verantwoordelijk voor ongeveer 40% van het totale energieverbruik en 33% van de broeikasgasuitstoot. De bouwsector vergt ook een aanzienlijke hoeveelheid hulpbronnen: hij is verantwoordelijk voor ongeveer 50% van de winning van materialen en bijna 30% van het gebruik van drinkwater. Hij produceert ook meer dan 35% van het afval. De doelstelling van de Europese Commissie om het gebouwenbestand tegen 2050 koolstofvrij te maken is des te ambitieuzer omdat 75% ervan momenteel als energie-inefficiënt wordt beschouwd. De bouwsector heeft dus een enorm potentieel om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen.

Europese bouwbedrijven hebben te kampen met toenemende concurrentie van bedrijven uit derde landen, vooral uit China. In de afgelopen twintig jaar is de omzet van Chinese bouwbedrijven in het buitenland namelijk verviervoudigd van 7% naar 28%, ten koste van hun Europese concurrenten. De concurrentievoorwaarden voor deze bedrijven hebben in sommige landen veel Europese bouwbedrijven gedwongen de markt helemaal te verlaten en strategische infrastructuurprojecten af te stoten. Door bouwbedrijven een gezond concurrentieklimaat te bieden, zal de hele economie van de Europese Unie succesvoller zijn.

33%

van de CO₂-uitstoot komt uit gebouwen

De toegang tot een eigen woning is de afgelopen jaren sterk verslechterd. Terwijl tussen 2010 en 2021 de prijs van een nieuwbouwwoning met bijna 30% toenam in België, stegen de lonen maar met 1,5%. De inflatie in 2022, ongezien sinds juni 1975, heeft dit probleem alleen maar versterkt. Daarom is het essentieel om betaalbare financieringsoplossingen voor betaalbare woningen te ontwikkelen. Digitalisering en innovatie in de sector zijn essentieel in dit opzicht. De andere belangrijke voordelen daarvan zijn verbeterde veiligheid en samenwerking in de hele waardeketen, maar ook beperking van risico's en fouten. De kwaliteit van de gebouwen en de infrastructuur als geheel zal worden verbeterd.

40%

van het totale energieverbruik

01 De bouwsector als dienstverlener om klimaatvraagstukken op te lossen

1.1 BEVINDINGEN – Het koolstofvrij maken van gebouwen, een belangrijke hefboom in de strijd tegen klimaatverandering

EEN AMBITIEUZE EUROPESE DOELSTELLING: EEN KOOLSTOFVRIJ GEBOUWENBESTAND TEGEN 2050

De natuurlijke hulpbronnen raken uitgeput en de energieprijzen rijzen de pan uit: het effect van menselijke activiteiten op de klimaatverandering is goed gedocumenteerd: overstromingen, bosbranden en hittegolven komen steeds vaker voor. Deze verschijnselen zullen de komende jaren ongetwijfeld verergeren.

Om deze verschijnselen aan te pakken, heeft COP21 als mondiaal doel gesteld de opwarming van de aarde tegen 2100 te beperken tot 1,5°C à 2°C. In overeenstemming hiermee heeft de Europese Unie zich ertoe verbonden de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met 55% te verminderen en tegen 2050 klimaatneutraal te zijn.

Om deze verplichtingen na te komen, wil de Europese Commissie in het bijzonder bereiken dat het gebouwenbestand tegen 2050 volledig koolstofvrij is. Er zijn twee belangrijke redenen voor dit voornemen. Enerzijds dragen gebouwen het meest bij tot de Europese koolstofuitstoot. Anderzijds biedt het koolstofvrij maken van gebouwen een unieke economische en sociale kans. Deze doelstellingen zijn des te ambitieuzer omdat de koolstofvoetafdruk van gebouwen aanzienlijk is. Gebouwen zijn niet alleen verantwoordelijk voor ongeveer 40% van het totale energieverbruik en 33% van de broeikasgasuitstoot. De bouwsector vergt ook een aanzienlijke hoeveelheid materialen: hij ligt aan de oorsprong van ongeveer 50% van de winning van hulpbronnen en is verantwoordelijk voor bijna 35% van de afvalproductie.

Dit energieverbruik kan sterk worden verminderd door het huidige peil van de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren. Volgens de Europese Commissie is 80% van het gebouwenbestand "energie-inefficiënt" en ze vindt dat 50% van het gebouwenbestand als "het minst energie-efficiënt" moet worden aangemerkt.

HET KOOLSTOFVRIJ MAKEN VAN HET GEBOUWENBESTAND, EEN UNIEKE ECONOMISCHE EN SOCIALE KANS

Investerings ter verbetering van de energie-efficiëntie van gebouwen gaan gepaard met aanzienlijke directe en indirecte besparingen die de kosten helpen compenseren. Door de energieprestaties van gebouwen te verbeteren, kunnen ook sociale doelstellingen worden bereikt: de levensomstandigheden in de slechtst presterende woningen worden verbeterd en de energiearmoede wordt teruggedrongen.

Bij de renovatie van openbare gebouwen komen twee belangrijke kwesties aan de orde: het weer op gang brengen van investeringen enerzijds en het bereiken van klimaatdoelstellingen anderzijds. De verschillende overheidsniveaus moeten in dit verband het goede voorbeeld geven: veel openbare gebouwen zijn echte warmteverspillers en moeten daarom vóór 2050 worden gerenoveerd.

OVERHEIDSOPDRACHTEN, EEN ESSENTIEEL INSTRUMENT VOOR DE ECOLOGISCHE TRANSITIE

De overheidsuitgaven voor werken, goederen en diensten vertegenwoordigen 25,2% van het Europese bbp (22% voor consumptie-uitgaven en 3,2% voor investeringsuitgaven). Door te investeren in duurzame infrastructuur en producten uit de circulaire economie te gebruiken, zijn overheden actief betrokken bij het bereiken van milieudoelstellingen. Toch is de prijs te vaak het belangrijkste (of zelfs het enige) criterium bij de gunning van opdrachten. Met andere criteria, zoals milieu- en sociale aspecten, wordt te weinig rekening gehouden.

Beleidsmakers moeten de kans die het bereiken van de klimaatdoelstellingen biedt, aangrijpen om hun strategieën voor een duurzame gebouwde omgeving te bepalen, waarbij ze gebruik moeten maken van de expertise van de actoren van de bouwsector.

“

Bij de renovatie van openbare gebouwen komen twee belangrijke kwesties aan de orde: het weer op gang brengen van investeringen enerzijds en het bereiken van klimaatdoelstellingen anderzijds. De verschillende overheidsniveaus moeten in dit verband het goede voorbeeld geven: veel openbare gebouwen zijn echte warmteverspillers.

1.2 ANALYSES – Een ambitieus ontwerp-wetgevingskader dat moet worden uitgebreid om tot een koolstofvrij gebouwenbestand te komen

INVESTERINGEN IN HET KOOLSTOFVRIJ MAKEN VAN GEBOUWEN EEN BOOST GEVEN DANKZIJ DE TAXONOMIE

Tijdens de nu aflopende zittingsperiode heeft de Europese Commissie gewerkt aan een Europees financieel kader voor duurzame financiering: de “taxonomie”, een gemeenschappelijke taal waarop investeringen in “groene” projecten kunnen worden gebaseerd. De taxonomie is een noodzakelijk instrument omdat overheidsinvesteringen alleen niet zullen volstaan om de klimaatdoelstellingen te bereiken. Daarom is het van essentieel belang om op grote schaal spaargelden van gezinnen te mobiliseren voor investeringen waarvan de duurzaamheid duidelijk vaststaat.

Meer dan de helft van de economische activiteiten die onder de taxonomie vallen, hebben betrekking op de bouwsector: van de renovatie van bestaande gebouwen tot het onderhoud en de aanleg van duurzame infrastructuur. Hieruit blijkt dat de bouwsector de drijvende kracht is achter de transformatie van Europa tot een koolstofneutraal continent tegen 2050.

De taxonomie maakt het mogelijk economische activiteiten die een positief effect hebben op het milieu in te delen. Er worden daarbij duidelijke criteria vastgesteld om het begrip “duurzaam bouwen” te definiëren. Dit is nodig omdat het concurrentievermogen en de aantrekkelijkheid van de bouwsector in grote mate afhangen van de duurzame bouwdiensten die we kunnen aanbieden. Bouwondernemingen zullen dus duidelijk activiteiten kunnen identificeren en ontwikkelen die voldoen aan de verwachtingen van investeerders op het gebied van duurzaamheid.

Hoewel grote bouwbedrijven momenteel de enige zijn die rechtstreeks bij de taxonomie betrokken zijn, zullen bedrijven van alle groottes er mee te maken krijgen. Alle bouwondernemingen die financiering hebben ontvangen van

overheidsinstanties, banken of verzekeringsmaatschappijen, of zelfs ondernemingen die voor rekening van grote ondernemingen opdrachten in onderaanneming uitvoeren, zullen immers moeten aantonen dat zij voldoen aan de criteria van de taxonomie.

In de nabije toekomst is het ook meer dan waarschijnlijk dat het toepassingsgebied van de taxonomie zal worden uitgebreid tot overheidsopdrachten, door de Europese Unie gefinancierde projecten of “groene” financiële producten. De huidige regelgeving inzake taxonomie heeft echter verschillende beperkingen. Ten eerste moeten de criteria beter aansluiten bij de technische en economische realiteit van de sector, zodat ze realistisch zijn. Momenteel bemoeilijkt het gebrek aan kennis van de realiteit op het terrein bij de instanties die de criteria vaststellen, de toepassing ervan. De bouwsector moet beter vertegenwoordigd zijn in de platformen met Europese deskundigen.

Ten tweede is het essentieel dat de toepasselijke criteria uniform zijn, zowel op Europees, federaal als regionaal niveau. We moeten namelijk anticiperen op de verruiming van de taxonomie naar overheidsopdrachten, projecten gefinancierd in het kader van de Europese investeringsplannen (zoals het Herstelplan) maar ook naar alle projecten die nationaal, gewestelijk of lokaal gefinancierd worden.

Ten slotte moeten bedrijven, in het bijzonder kmo's, optimaal worden ondersteund om hen voor te bereiden op de verplichtingen waaraan ze zullen moeten voldoen. Het moet worden voorkomen dat de formaliteiten die nodig zijn om de naleving van de duurzaamheidscriteria aan te tonen, te belastend worden en als gevolg daarvan de transitie van bedrijven vertragen. Het bereiken van deze drie doelstellingen zal alle actoren in de bouwsector in staat stellen deel te nemen aan de totstandbrenging van de klimaatdoelstellingen.

DE ONDERNEMINGEN BEGELEIDEN BIJ HUN OMSLAG NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

De omslag naar een circulaire economie is om vele redenen essentieel: om bij te dragen aan de milieu-uitdagingen, om nieuwe duurzame concurrentievoordelen te helpen creëren en om bepaalde maatschappelijke uitdagingen aan te gaan. Aangezien de circulaire economie de nabijheid van de actoren bevordert, leidt zij immers tot het scheppen van lokale banen, maar ook tot een grotere onafhankelijkheid ten opzichte van derde landen. Hoewel België een van de wereldleiders is op het gebied van de circulaire economie, blijft een groot deel van het ontwikkelingspotentieel van de bouwsector ter zake onbenut.

Om dit potentieel te benutten, is het allereerst van essentieel belang te zorgen voor samenhang tussen de op gewestelijk, federaal en Europees niveau genomen maatregelen, in het bijzonder door de verschillende interpretaties die aan de statussen "bijproducten" en "einde-afval" kunnen worden gegeven, te harmoniseren. Deze harmonisatie moet het mogelijk maken een evenwicht te bereiken tussen de verschillende criteria om massale grensoverschrijdende afvalstromen te voorkomen en de lokale terugwinningskanalen niet te vernietigen. De verbetering van de terugwinning van grondstoffen moet ook gepaard gaan met een uitbreiding van de afzetmogelijkheden voor recycling en hergebruik.

Hoewel België op het gebied van de circulaire economie een voorbeeld is voor andere landen, vormt de voorgestelde herziening van de bouwproductenverordening een belemmering voor de ontwikkelingen op dit gebied. Willen bouwbedrijven in deze richting blijven gaan, dan moeten de administratieve lasten voor hergebruik worden verminderd, in het bijzonder in het kader van verwijdering en hergebruik van bouwproducten, anders worden de inspanningen van de sector op het gebied van circulariteit belemmerd.

Daarnaast moeten de Europese initiatieven om het veilige, duurzame en circulaire gebruik van uitgegraven grond te verbeteren, ambitieus zijn. Traceerbaarheidsprocedures door

middel van een "elektronisch paspoort" moeten volledig gedigitaliseerd en in volledige transparantie worden uitgevoerd om het vertrouwen in de kwaliteit van uitgegraven grond te vergroten zodat deze in zijn geheel kan worden hergebruikt.

De invoering van dit Europees elektronisch paspoort voor producten mag niet leiden tot een toename van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven, in het bijzonder voor kmo's. Dit paspoort moet het ook mogelijk maken de verschillende bestaande initiatieven op regionaal of nationaal niveau aan elkaar te koppelen. Aangezien het in de bouwsector niet mogelijk is elk product in het bouw-, sloop- of ontmantelingsproces afzonderlijk te behandelen, moet de invoering van een Europees productpaspoort in eerste instantie gericht zijn op producten die de circulariteit daadwerkelijk kunnen vergroten.

Meer in het algemeen moeten initiatieven op regionaal, federaal en Europees niveau de prestaties gedurende de gehele levenscyclus van gebouwen optimaliseren, teneinde de levensduur van verschillende soorten vastgoedactiva te verlengen.

De omslag naar een koolstofvrij gebouwenbestand is niet mogelijk zonder massale steun voor onderzoek. Of de klimaat- en milieudoelstellingen van de bouwsector worden gehaald, hangt af van de verbetering van de prestaties van materialen, maar ook van de ontwikkeling van nieuwe en efficiëntere bouwsystemen en -technieken.

BEDRIJVEN ONDERSTEUNEN BIJ HUN DIGITALE TRANSFORMATIE EN DE ONTWIKKELING VAN INNOVATIEVE MATERIALEN

Het proces van digitalisering van de bouwsector is een instrument om de energieprestaties van gebouwen, de kwaliteit van de infrastructuur en meer in het algemeen de bescherming van het milieu te verbeteren. Het is van essentieel belang dat de digitale transitie een van de politieke prioriteiten van de Europese Unie wordt voor deze nieuwe zittingsperiode, met als doel innovatie en in het bijzonder de ontwikkeling van artificiële intelligentie te ondersteunen. Door de digitalisering van ondernemingen tot een van de prioriteiten van de Europese Unie voor deze zittingsperiode te maken, zou zij ook haar achterstand op sommige derde landen kunnen inlopen.

Ten slotte is de omslag naar een koolstofvrij gebouwenbestand niet mogelijk zonder massale steun voor onderzoek. Of de klimaat- en milieudoelstellingen van de bouwsector worden gehaald, hangt af van de verbetering van de prestaties van materialen, maar ook van de ontwikkeling van nieuwe en efficiëntere bouwsystemen en -technieken.

ZORGEN VOOR EEN INTERNATIONAAL GELIJK SPEELVELD VOOR DE FINANCIERING VAN FOSSIELE BRANDSTOFFEN

Op 4 november 2021 heeft België zich er in het kader van COP26 toe verbonden zijn internationale overheidssteun te richten op duurzame energie. Daarom heeft het zich ertoe verbonden "een einde te maken aan alle nieuwe directe overheidssteun voor de internationale energiesector van fossiele brandstoffen". Op Europees niveau hebben de lidstaten zich ertoe verbonden nationale strategieën te bepalen om uiterlijk eind 2023 een einde te maken aan de rechtstreekse overheidsfinanciering van projecten voor fossiele energie.

Buiten de Europese Unie lijken sommige derde landen niet geneigd soortgelijke verbintenissen aan te gaan: Canada en de Verenigde Staten hebben zich al terughoudend opgesteld.

Verordeningen inzake het stopzetten van de financiering van fossiele brandstoffen kunnen de concurrentie tussen bedrijven uit landen die deze verbintenis hebben ondertekend en bedrijven uit landen die dat niet hebben gedaan, verstoren. Ondernemingen uit landen die zich niet hebben aangesloten bij de verbintenis om de overheidssteun voor fossiele brandstoffen stop te zetten, zullen immers kunnen rekenen op minder restrictieve en gunstigere financieringsvoorwaarden via exportkredietinstellingen. Projecten die in strijd zijn met wereldwijde milieuverplichtingen kunnen echter nog steeds worden uitgevoerd. Om een gelijk speelveld tot stand te brengen dat strookt met de wereldwijde klimaatverbintenissen, moeten de OESO-landen die dit nog niet hebben gedaan, ervan worden overtuigd een einde te maken aan de rechtstreekse financiering van fossiele brandstoffen.

MILIEUDOELSTELLINGEN HALEN ZONDER DE ADMINISTRatieve LASTEN TE VERHOGEN

De beoordeling van inschrijvingen is nog te vaak uitsluitend gebaseerd op de prijs. Terwijl een methode met een effectieve evaluatie van sociale en milieucriteria overheidsopdrachten groener en verantwoordelijker zou maken gedurende de gehele levenscyclus. In dit verband stelt de levenscyclusanalyse de aanbestedende overheden in staat de aan een bouwwerk toe te rekenen kosten in aanmerking te nemen, rekening houdend met de gebruiks-, onderhouds- en eindelevensduurfase van het bouwwerk. Dankzij de levenscyclusanalyse kunnen ook lokale economische activiteiten worden gewaardeerd.

Het Europese wetgevingskader voor de integratie van milieu- en sociale clausules moet echter niet te gedetailleerd zijn om de lidstaten bewegingsvrijheid te laten, maar vooral om rekening te houden met de specifieke kenmerken van de bouwsector.

Abnormaal lage offertes verstoren niet alleen de concurrentie, maar leiden er ook toe dat sociale en milieunormen niet worden nageleefd. Daarom moeten de aanbestedende overheden over een adequaat wetgevingsarsenaal beschikken om dergelijke abnormaal lage offertes doeltreffend op te sporen, maar ook te bestrijden.

1.3 AANBEVELINGEN

Vaststelling van een gemeenschappelijke taal voor duurzame investeringen

- ☑ Het toepassingsgebied van de taxonomie uitbreiden tot **andere financieringsbronnen**, zoals overheidsopdrachten of Europese investeringsplannen, maar ook regionale financieringsinstrumenten om de samenhang tussen de verschillende financiële kaders voor duurzame investeringen te waarborgen.
- ☑ Zorgen voor een **regelmatige bijwerking** van de taxonomiecriteria om er zeker van te zijn dat zij in overeenstemming zijn met de technische en economische realiteit van de sector.

Het potentieel van de bouwsector inzake circulaire economie benutten

- ☑ Verbetering van de werking van de **markt voor secundaire grondstoffen** om het potentieel van de bouwsector ter zake te ontsluiten.
- ☑ **Hergebruik van bouwmaterialen** vergemakkelijken zonder de administratieve lasten te verzwaren.
- ☑ **Digitalisering van de traceerbaarheidsprocedures** voor uitgegraven grond om het vertrouwen in de kwaliteit ervan te vergroten.

Digitale transformatie van bedrijven stimuleren

- ☑ De **digitale transitie** bepalen als beleidsprioriteit voor deze nieuwe zittingsperiode om innovatie aan te moedigen.
- ☑ **Ondersteuning van onderzoek** om de ontwikkeling van efficiënte bouwprocessen en -materialen mogelijk te maken.

Voorkoming van concurrentievervalsingen bij de financiering van fossiele energie

- ☑ De OESO-landen ervan overtuigen om de **rechtstreekse overheidssteun voor fossiele energie stop te zetten**, zodat er op internationaal niveau gelijke concurrentievoorwaarden ontstaan.

Groene overheidsopdrachten ontwikkelen

- ☑ Een Europees wetgevingskader uitwerken voor de integratie van **milieuclausules** om het plaatsen van duurzame overheidsopdrachten mogelijk te maken.
- ☑ Verbetering van de **cyclusanalyse** door ondersteuning van lokale economische activiteiten.
- ☑ Ontwikkeling van het wetgevingsarsenaal ter **bestrijding van abnormaal lage offertes**.

02 De competitiviteit van de sector garanderen dankzij gezonde concurrentievoorwaarden

2.1 BEVINDINGEN – Europese bouwbedrijven lijden onder oneerlijke praktijken

TOENEMENDE CONCURRENTIE VAN DERDE LANDEN VOOR BOUWPROJECTEN

De oneerlijke concurrentie van bepaalde derde landen neemt toe en verzwakt onze sector en het concurrentievermogen van de Europese Unie. De bouwsector wordt geconfronteerd met een toenemend aantal gevallen waarin vermoedelijk gesubsidieerde bedrijven (voornamelijk Chinese staatsbedrijven) grote infrastructuurprojecten toegewezen hebben gekregen tegen prijzen waar geen enkel Europees bouwbedrijf tegenop kan. Voorts moet de Europese soevereiniteit over bepaalde structurele en strategische infrastructuurprojecten worden gewaarborgd.

Hoewel de Europese Unie een ambitieus wetgevingskader heeft ontwikkeld om deze bedreiging het hoofd te bieden, blijft het ontoereikend, in het bijzonder wat betreft de dienstverlening.

DATA: HET NIEUWE ZWARTE GOUD IN DE KIJKER

De digitalisering van de bouwsector en de automatisering van de productiemethoden, dankzij verschillende technologieën, waaronder BIM (Building Information Modeling), genereren door hun gebruik exponentieel toenemende hoeveelheden gegevens.

Het potentieel van die gegevens wordt ten volle benut wanneer ze worden samengebracht in een ecosysteem. Al deze toegankelijke gegevens zijn gunstig voor alle betrokkenen, aangezien deze gegevens essentieel zijn voor bepaalde innovaties (artificiële intelligentie bijvoorbeeld), voor de ontwikkeling van efficiënte beslissingsondersteunende instrumenten, voor de analyse

van de uitvoering en de prestaties van koolstofarme oplossingen en vele andere toepassingen.

Gezien het belang ervan worden de opslag, het beheer, de bescherming, de toegankelijkheid en de actualisering van deze gegevens van cruciaal belang, in het bijzonder in de relatie tussen het bouwbedrijf enerzijds en de leveranciers van digitale instrumenten, diensten en infrastructuur anderzijds. De digitale transformatie van het ecosysteem van de bouw moet het efficiënt delen van gegevens mogelijk maken, maar ook de bescherming ervan.

Een passend beleids-, wetgevend en financieel kader moet deze relatie omkaderen door alle actoren in de waardeketen erbij te betrekken om de bescherming van de bedrijven te waarborgen en gezonde concurrentievoorwaarden te garanderen.

SOCIAAL RECHT ALS VOEDINGSBODEM VOOR ONEERLIJKE CONCURRENTIE

België is het op twee na grootste gastland voor gedetacheerde werknemers en zelfstandigen in de Europese Unie. De bouwsector wordt zwaar getroffen door het verschijnsel van de detachering van werknemers aangezien er in 2021 naar schatting meer dan 87.000 werknemers uit een andere lidstaat waren, d.w.z. bijna 20% van de werkgelegenheid in de sector.

Het statuut van gedetacheerde werknemer wordt op grote schaal misbruikt om te profiteren van de verschillen in arbeidskosten binnen de lidstaten. Hoewel het wetgevingsarsenaal voor een betere bestrijding van dumping is versterkt, moeten de overheden nog meer samenwerken om de resterende frauduleuze praktijken te bestrijden.

JAAR	WERKNEMERS		ZELFSTANDINGEN	
	AANTAL DECLARATIES	AANTAL WERKNEMERS	AANTAL DECLARATIES	AANTAL ZELFSTANDINGEN
2018	336.376	71.093	115.612	24.968
2019	331.550	66.941	126.460	26.372
2020	294.227	61.565	125.193	24.723
2021	326.659	63.381	128.549	23.799

PROGRESS. TOGETHER.

“

De bouwsector wordt geconfronteerd met een toenemend aantal gevallen waarin vermoedelijk gesubsidieerde bedrijven (voornamelijk Chinese staatsbedrijven) grote infrastructuurprojecten toegewezen hebben gekregen tegen prijzen waar geen enkel Europees bouwbedrijf tegenop kan.

2.2 ANALYSES – Ontwikkeling van nieuwe wetgevingsinstrumenten om de mededinging gezond te maken

DE DIENSTENSECTOR VOORZIEN VAN EEN TRADE DEFENCE INSTRUMENT (HANDELSBESCHERMINGSINSTRUMENT)

Ondanks de bereidheid van de Europese Commissie om oneerlijke praktijken van bepaalde derde landen beter te bestrijden, kunnen zwaar gesubsidieerde bedrijven nog steeds deelnemen aan Europese overheidsopdrachten tegen voorwaarden waartegen bouwbedrijven uit de Europese Unie niet op kunnen. De toenemende belangstelling van deze landen voor Europese infrastructuurprojecten benadrukt de noodzaak van een streng juridisch optreden dat gericht is op de dienstensector.

Het is hoog tijd dat de dienstensector hetzelfde beschermingsniveau krijgt als de goederensector, namelijk een doeltreffend handelsbeschermingsinstrument. Diensten zijn goed voor 2/3 van het Europese bbp en vormen de belangrijkste groeimotor van de Europese economie. Ze beschikken echter niet over de middelen om zich doeltreffend te beschermen tegen de oneerlijke praktijken van bepaalde derde landen. Net als in de goederensector moet een doeltreffend handelsbeschermingsinstrument voor de dienstensector alle vormen van prijsdiscriminatie door derde landen bestraffen. Veel verder dan de subsidies alleen.

DE EUROPESE DIGITALE AFHANKELIJKHEID VERMINDEREN OM BEDRIJVEN BETER TE BESCHERMEN

De Europese Unie moet haar digitale soevereiniteit ten opzichte van derde landen waarborgen en zich toerusten met het vermogen om haar eigen lot ter zake te bepalen. Steeds meer softwareleveranciers worden immers opgekocht door bedrijven uit derde landen, waardoor de mogelijkheden van de Europese Unie inzake eigendom en bescherming van gegevens worden ondermijnd. Concreet betekent dit dat zodra de informatie is opgeslagen op een server in een derde land, de Europese bedrijven geen enkele garantie meer hebben dat de eigendom van de gegevens wordt geëerbiedigd.

Tegelijkertijd moet de Europese Commissie Europese bedrijven effectief beschermen tegen misbruik van machtsposities door bepaalde software- en dienstenleveranciers. Deze inbreuken op het mededingingsrecht zijn in het nadeel van de bouwondernemingen, die gedwongen worden overeenkomsten

te aanvaarden die voor hen niet gunstig zijn. Sommige bedrijven lijden bijvoorbeeld onder constante wijzigingen in de contractvoorwaarden die tot kostenstijgingen leiden, maar ook onder geografische beperkingen waardoor zij in bepaalde landen hun dure software niet kunnen gebruiken.

Ten slotte moet het neutraliteitsbeginsel bij het gebruik van BIM bij overheidsopdrachten worden gewaarborgd. In theorie bepaalt de richtlijn inzake overheidsopdrachten dit neutraliteitsbeginsel. In de praktijk leggen sommige aanbestedende overheden echter het gebruik van een bepaalde BIM-software op, met extra kosten voor het bedrijf tot gevolg.

VERBETERING VAN DE COÖRDINATIE TUSSEN OVERHEIDSDIENSTEN INZAKE DETACHERING

De grensoverschrijdende dienstverlening in de bouwsector is niet altijd legaal, waardoor de werkgelegenheid in de sector en de bescherming van de werknemers in gevaar komen. In dit opzicht vervult het document A1 niet de rol die het bij de bestrijding van sociale fraude zou moeten vervullen. Dit document is namelijk gemakkelijk te vervalsen en de geldigheidsduur van 24 maanden komt niet overeen met de gemiddelde duur van detacheringen in de bouwsector (ongeveer 3 maanden). Bovendien zouden veel misbruiksituaties kunnen worden voorkomen door de werknemer te verplichten gedurende een periode van 3 maanden voorafgaand aan de detachering onderworpen te zijn aan de wetgeving van de lidstaat waar zijn werkgever is gevestigd.

Om de lidstaten in staat te stellen frauduleuze situaties sneller op te sporen, is het nodig om de op Europees niveau ingevoerde systemen te verbeteren teneinde het elektronisch uitwisselen van informatie tussen de overheidsdiensten van de lidstaten vlotter te laten verlopen en meer in het bijzonder inzake sociale zekerheid. Concreet is het van essentieel belang de identificatie van werknemers enerzijds en bedrijven anderzijds te vergemakkelijken. Daartoe zou de oprichting van een "Europese Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid", maar ook van een "Europese Kruispuntbank van Ondernemingen", de inspectiediensten in staat stellen op elk moment te beschikken over vlotte en doeltreffende middelen om de naleving van de voorwaarden voor detachering en de betaling van sociale bijdragen te controleren.

2.3 AANBEVELINGEN

Zich wapenen tegen de oneerlijke praktijken van bepaalde derde landen

- ☑ Een [handelsbeschermingsinstrument](#) uitwerken voor diensten, om de bedrijven uit de bouwsector doeltreffend te beschermen tegen oneerlijke concurrentie van bepaalde derde landen.

De Europese digitale governance versterken

- ☑ Bescherming van bouwondernemingen tegen [misbruik van machtspositie door softwareleveranciers](#).
- ☑ Een [Europese cloud](#) opzetten waardoor gegevens op Europese servers kunnen worden opgeslagen, overeenkomstig de Europese wetgeving
- ☑ Ervoor zorgen dat aanbestedende overheden het gebruik van [specifieke BIM-software](#) bij het plaatsen van een overheidsopdracht niet kunnen afdwingen.

Strijd tegen detacheringsfraude

- ☑ De [betrouwbaarheid van A1-attesten](#) verbeteren om frauduleus gebruik te beperken.
- ☑ Opzetten van een [Europese Kruispuntbank](#) van Sociale Zekerheid en een [Europese Kruispuntbank](#) van Ondernemingen om de uitwisseling van informatie tussen de overheidsdiensten van de lidstaten te verbeteren.

03 Overheidsinvesteringen voor betaalbare en duurzame woningen en infrastructuur

3.1 BEVINDINGEN – Toegang tot kwaliteit huisvesting en infrastructuur in gevaar

VOORTDUREND STIJGENDE PRIJZEN

Zowel in de Europese Unie als in België stijgen de huizenprijzen jaar na jaar. De afgelopen vijf jaar bedroeg de jaarlijkse stijging van de woningprijzen ten minste 5%. Ze bereikte zelfs een piek van 10% in 2022, veroorzaakt door de inflatoire context. Daardoor moeten veel Belgen het doen met slechte woningen, vooral inzake energieprestaties, met gevolgen voor hun geestelijke en lichamelijke gezondheid, maar ook voor het halen van de klimaatdoelstellingen.

Het gevolg van het gebrek aan overheidsinvesteringen, maar ook aan maatregelen om de bouwkosten onder controle te houden, brengt niet alleen de toegang tot hoogwaardige duurzame huisvesting in gevaar, maar ook het onderhoud, de renovatie en de bouw van duurzame infrastructuur. In dit verband zijn gerichte maatregelen des te noodzakelijker omdat de nieuwe milieu- en energie-eisen bijzonder riskant zijn in een inflatoire context.

OVERHEIDSINVESTERINGEN HINKEN ACHTEROP

Investeringen in woningen voor kwetsbare groepen hebben niet alleen milieudoelstellingen, maar ook sociale doelstellingen. Zowel de renovatie van bestaande woningen

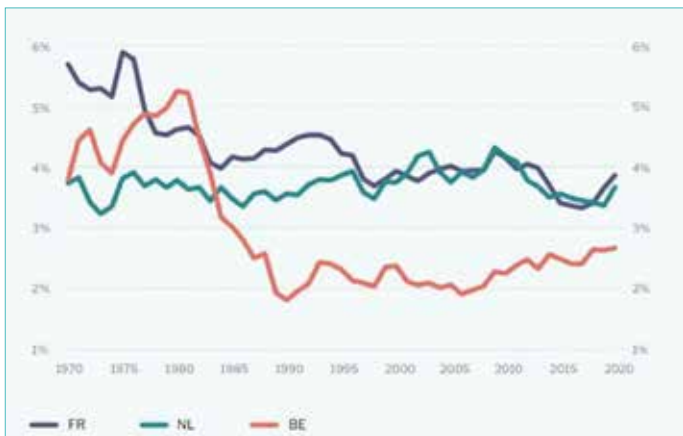
als de bouw van nieuwe woningen bevorderen immers de verbetering van hun energieprestaties. Dit zal het energieverbruik van de doelgroepen verminderen en zo uiteindelijk hun koopkracht en inclusie verbeteren.

Desondanks lijdt ons land onder een enorme onderinvestering van de overheid die het bereiken van klimaatdoelstellingen, maar ook sociale inclusie, ernstig belemmert. Erger nog, dit gebrek aan investeringen leidt tot de verloederding van bestaande woningen, waardoor renovatie onmogelijk wordt: kwetsbare mensen zijn hiervan de eerste slachtoffers.

Al meer dan dertig jaar onderscheidt België zich op dit punt negatief van zijn Europese burens. In Frankrijk bijvoorbeeld schommelt het aandeel van de overheidsinvesteringen in het bbp, hoewel het licht is gedaald, rond de 4% en in Nederland blijft het ook stabiel op ongeveer 4%.

Wat de energieprestaties betreft, moet de overheid het goede voorbeeld geven: nu zijn veel administratieve en gerechtelijke gebouwen, scholen, musea en sportfaciliteiten echte warmteverspillers. Nu er op de overheidsbegroting moet worden bezuinigd, is de renovatie van deze gebouwen een niet te verwaarlozen instrument. Er moet veel verder

INNOVATIE VOOR BETAALBARE WONINGEN

De toegang tot betaalbare woningen en infrastructuur van goede kwaliteit vereist ook een verlaging van de bouwkosten. Daartoe moet enerzijds de productiviteit van de sector worden verbeterd, maar anderzijds ook de veerkracht van de Europese markt worden vergroot om mogelijke verstoringen te voorkomen.

Europa moet de investeringen van de lidstaten in innovatie aanmoedigen door het goede voorbeeld te geven. De politieke context van de vorige zittingsperiode heeft geleid tot het besef dat de Europese Unie haar strategische autonomie moet ontwikkelen. Deze reflectie moet de komende jaren worden voortgezet en meer belangrijke sectoren, zoals de bouwsector, omvatten.

PRIJZEN VAN BOUWMATERIALEN ONDERHEVIG AAN GROTE VOLATILITEIT

De bouw- en renovatiekosten verlagen betekent ook de volatiliteit van de prijzen van bouwmaterialen beperken. Verstoringen, zoals die ten gevolge van de oorlog in Oekraïne of covid, nemen toe en leiden tot onvoorspelbare prijswijzigingen. Zo waren de prijzen van bouwmaterialen in België in het eerste kwartaal van 2022 met 16% gestegen. Het versterken van de Europese industriële autonomie helpt om de effecten van mogelijke geopolitieke verstoringen op de prijzen te beperken. Deze strategie moet gebaseerd zijn op de ondersteuning van de ontwikkeling van lokale, duurzame en concurrerende materiaalketens. Maar ook op de bouw.

worden gegaan dan de 1.300.000 m² renovatie die in het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht wordt voorgesteld. Daartoe moeten de verschillende belemmeringen voor renovatie worden weggenomen, bijvoorbeeld door te kiezen voor energieprestatiecontracten of publiek-private energiepartnerschappen.

Duurzaam en betaalbaar bouwen gaat niet alleen over gebouwen, maar ook over het bouwen en renoveren van duurzame infrastructuur zoals transport-, water- en energienetwerken. Het is onder andere essentieel om te investeren in spoorweginfrastructuur om een gecoördineerd en duurzaam openbaar vervoersysteem te bevorderen. Het gaat hierbij onder andere om het onderhouden en uitbreiden van het bestaande netwerk, maar ook om het opwaarderen van het netwerk om het spoornetwerk eindelijk op de rails zetten voor de energietransitie.

3.2 ANALYSES – Een multidimensionale strategie ontwikkelen om de woningprijzen te beheersen

ONTWIKKELING VAN EEN EUROPESE AGENDA VOOR BETAALBARE HUISVESTING

Overeenkomstig het burgerinitiatief "Housing for all" moet de Europese Commissie een agenda opstellen om de toegang tot huisvesting voor iedereen te vergemakkelijken. Met een ambitieus juridisch kader en fiscale prikkels moet die ten volle bijdragen aan de bestrijding van de klimaatverandering en aan de inclusie van kwetsbare bevolkingsgroepen. De Europese agenda voor betaalbare huisvesting moet de woningbouw helpen versnellen in een verslechterde economische context. Deze doelstelling kan niet worden bereikt zonder een eenvoudige, open en coherente toegang tot de Europese financieringsfaciliteiten maar ook zonder rekening te houden met het creëren van nieuwe financieringsinstrumenten.

Zodra de grote lijnen van dit Europese initiatief zijn uitgezet, moet de Europese agenda voor betaalbare huisvesting een grootschalige communicatiecampagne omvatten die gericht is op lokale, regionale, federale en Europese actoren.

OVERHEIDSINVESTERINGEN NIET AFREMME

Hoewel de bouw en renovatie van sociale woningen een sleutelement was van het "Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht", werd het gebrek aan woningen voor kwetsbare groepen niet aangepakt. Investerings in duurzame en inclusieve huisvesting zijn nog steeds volstrekt ontoereikend. Gezien de terughoudendheid van bepaalde actoren om aan grote investeringsprojecten deel te nemen, moeten er snel soortgelijke regelingen komen als die welke in het kader van het "Juncker"- en het "Invest EU"-plan zijn ontwikkeld. Deze verschillende financieringsinstrumenten kunnen de totstandbrenging van een koolstofvrij woningbestand tegen een betaalbare prijs mogelijk maken.

Tegelijkertijd moet de Europese governance de investeringscapaciteit van lokale, regionale, federale en Europese actoren dienen. Om dit te bereiken mag de Europese Unie de overheidsfinanciën van de lidstaten niet te streng reguleren. Ook moet worden afgestapt van de logica van een beleid van schuld- en tekortreductie dat ongunstig is voor overheidsinvesteringen en dus voor de verwezenlijking van klimaatdoelstellingen.

DE SECTOR PRODUCTIEVER MAKEN

Als de Europese Commissie haar doel wil bereiken om het gebouwenbestand koolstofvrij te maken en tegelijkertijd greep te krijgen op de sociale effecten, in het bijzonder voor de meest kwetsbaren, moet zij zwaar investeren in onderzoek en innovatie. De verwezenlijking van de klimaatdoelstellingen hangt immers af van de verbetering van de prestaties van bouwmaterialen, maar ook van de ontwikkeling van nieuwe en efficiëntere bouwsystemen en -technieken. Deze ontwikkelingen zullen helpen een optimum te bereiken tussen technische beperkingen en milieuresultaten. Zonder dat de kosten aanzienlijk stijgen.

LOKALE INDUSTRIËN STEUNEN

Om de veerkracht van de Europese markt bij eventuele verstoringen te verbeteren, moet de Europese Commissie ook haar standpunt over strategische autonomie versterken. Een grotere veerkracht van de Europese markt zou de effecten van mogelijke geopolitieke verstoringen, zoals de oorlog in Oekraïne, op de prijzen verminderen. Deze strategie moet gebaseerd zijn op de ondersteuning van de ontwikkeling van lokale, duurzame en concurrerende materiaalketens. Maar ook op het opbouwen van veerkrachtige en strategische waardeketens.

“

Gezien de terughoudendheid van bepaalde actoren om aan grote investeringsprojecten deel te nemen, moeten er snel soortgelijke regelingen komen als diegene die in het kader van het “Juncker”- en het “Invest EU”-plan zijn ontwikkeld. Deze verschillende financieringsinstrumenten kunnen de totstandbrenging van een koolstofvrij woningbestand tegen een betaalbare prijs mogelijk maken.

3.3 AANBEVELINGEN

De toegang tot huisvesting voor iedereen vergemakkelijken

- ☑ Een **Europese agenda** opstellen om het aanbod van betaalbare en kwaliteitsvolle woningen te vergroten, in het bijzonder door inspanningen om de vergunningsprocedures en de financiering van nieuwbouw of renovatie van woningen te verbeteren.

Overheidsinvesteringen aanmoedigen

- ☑ Nieuwe Europese **investeringsplannen** ontwikkelen
- ☑ Versoepelen van de Europese **begrotingsbeperkingen** om overheidsinvesteringen te bevorderen

De sector competitiever maken

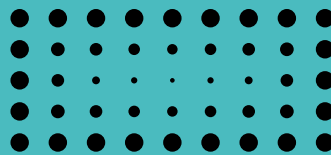
- ☑ De toewijzing van **Europese onderzoeksmiddelen** verhogen om de sector productiever te maken, onder meer door industrialisatie en normalisatie.

Europa veerkrachtiger maken

- ☑ **De strategische industriële autonomie van de Europese Unie** versterken om het effect van geopolitieke verstoringen op de prijzen te beperken.

Progress. Together.

Embuild

www.embuild.be